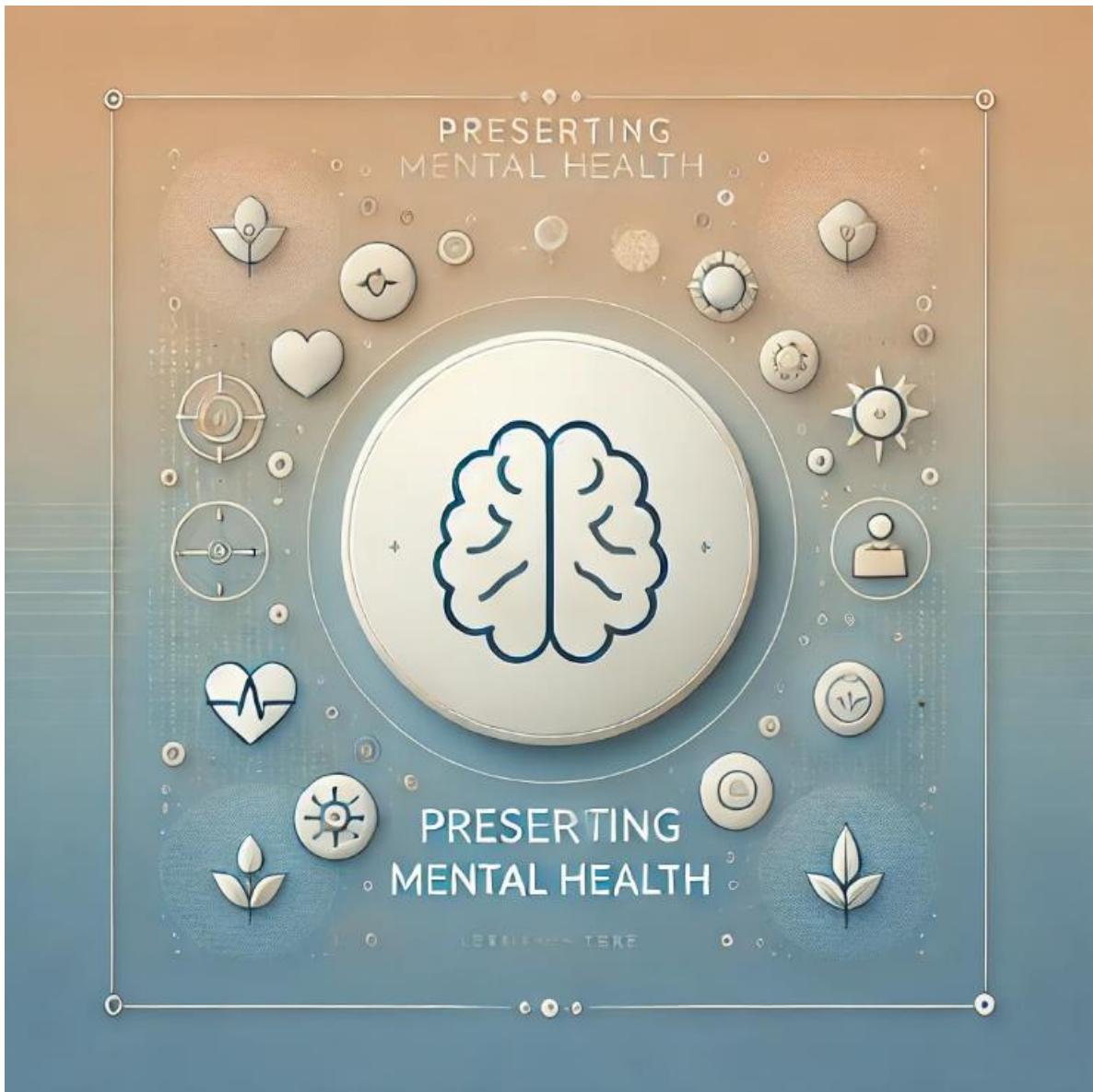

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
ОСОБИСТОСТІ: ТУРБУЄМОСЬ ПРО СЬОГОДЕННЯ
- ПЛЕКАЄМО МАЙБУТНЄ:
збірник наукових праць
учасників круглого столу**

КИЇВ-2024

УДК 159.9 (043.2)

ББК 88.4я43

З 41

Рецензенти:

Андрущенко Т.В. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри психології, Факультет психології УДУ імені Михайла Драгоманова;

Мозгова Г.П. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психосоматики та психології здоров'я, Факультет психології УДУ імені Михайла Драгоманова.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 5 від 30 жовтня 2024 р.).

Збереження психічного здоров'я особистості: турбуємось про сьогодні – плакаємо майбутнє: збірник наукових праць учасників міжвузівського круглого столу (21 жовтня 2024 року, м.Київ) [Електронне видання] / Ред. колегія: Вольнова Л.М. – Київ, 2024. – 400 с.

Збірник містить тези доповідей учасників круглого столу та охоплює проблемні питання, що стосуються: особливостей професійної діяльності психолога у різних сферах та з різними групами клієнтів щодо збереження психічного здоров'я, актуальних проблеми соціалізації особистості у воєнний час, особливостей психологічної реабілітації, адаптації та психокорекції особистості в умовах війни, емоційного вигорання спеціалістів допоміжних професій та шляхів його подолання, особливостей комунікації у професійній діяльності психолога, психологічних особливостей спілкування в інформаційному просторі, психологічних механізмів становлення цінностей особистості, психологічної допомоги особистості в конфліктних ситуаціях, професійного благополуччя як ресурсу психічного здоров'я особистості.

© Колектив авторів, 2024

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

когнітивно-поведінкова терапія, групова або індивідуальна підтримка та інші методи).

Список використаних джерел

1. Кротюк К.А. Рівень психологічної тривожності у військовослужбовців, які перебувають в зоні ООС. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»*. 2022. 2(7). С. 892-899.
2. Осадчук Р. Особливості тривожності серед українських військовослужбовців. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2024. Т. 1. С. 44-47.

*Середніцька Катерина Євгенівна,
студентка 3 курсу бакалаврату,
освітня програма «Психологія»,
УДУ імені Михайла Драгоманова*

*Вольнова Леся Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психосоматики та психології здоров'я,
УДУ імені Михайла Драгоманова*

ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Актуальність проблеми. Психологічна реабілітація є ключовим компонентом процесу відновлення після травматичних подій або життєвих криз. Однак, на відміну від фізичної реабілітації, психологічна реабілітація має власні етичні й правові засади, які допомагають забезпечити якісне та безпечне надання допомоги. Етика в цій сфері має справу з питаннями довіри, поваги до особистості клієнта, конфіденційності та автономії. Водночас правові аспекти забезпечують нормативне регулювання діяльності фахівців, захищають права клієнтів та встановлюють відповідальність за можливі порушення.

Зі зростанням потреб у психологічній підтримці постраждалих від бойових дій, насильства, катастроф та інших форм травматичних подій, питання етичного підходу стають ще більш актуальними. Фахівці з психологічної реабілітації стикаються з важкими моральними виборами, коли повинні враховувати як права клієнтів, так і правові вимоги до своєї професійної діяльності. Дотримання етичних норм є не лише вимогою професії,

але й способом створити безпеку та ефективність реабілітаційних заходів.

Ступінь розроблення проблеми. Різні вчені пропонують свої погляди на важливість етичних засад у психологічній реабілітації. Наприклад, відомий американський психолог Карл Роджерс наголошував на значенні емпатії та безумовної поваги до клієнта в процесі психологічної допомоги [1]. Його концепція клієнтцентованої терапії, де клієнт виступає головним учасником реабілітаційного процесу, ґрунтується на етичних принципах поваги та довіри. Водночас К.Роджерс підкреслював важливість конфіденційності, що є одним із ключових прав пацієнта у процесі терапії.

Українська психологиня Тетяна Титаренко розглядає етичні питання через призму психологічної безпеки [2]. Вона стверджує, що у випадку роботи з травматичними переживаннями особливо важливо не нашкодити клієнту, а також забезпечити дотримання прав людини на емоційне відновлення. Вона звертає увагу на правовий аспект реабілітації, зокрема, на необхідність правової освіти фахівців для розуміння своїх обов'язків та відповідальності.

Вчені-психоаналітики звертали увагу на питання влади у відносинах між терапевтом та клієнтом. Так, Дональд Віннікотт вважав, що етика в терапії є засобом збереження рівноваги між правами та обов'язками учасників терапевтичного процесу, тоді як Зігмунд Фройд підкреслював значення дотримання етичних норм для збереження довіри в процесі психоаналітичної роботи [3].

Виклад основного матеріалу. Вважаємо, що етичні та правові засади психологічної реабілітації є нероздільними, оскільки вони забезпечують баланс між свободою вибору клієнта та професійною відповідальністю психолога. У процесі реабілітації психолог постає перед необхідністю вирішувати моральні дилеми, наприклад, коли йдеться про межі втручання у життя клієнта або про дотримання конфіденційності.

Дотримання етичних норм створює атмосферу довіри, що є основою успішного реабілітаційного процесу. Однак етика не може існувати без правової підтримки, оскільки лише нормативні акти гарантують реальні механізми захисту прав клієнтів. Важливо, щоб психологи-реабілітологи були добре обізнані як з етичними принципами, так і з правовими нормами, що регулюють їхню діяльність.

Водночас існує ризик бюрократизації процесу реабілітації через надмірне втручання правових норм у терапевтичний процес. Це може обмежити гнучкість і адаптацію підходів до конкретних клієнтів. Тому етика і право мають доповнювати одне одного, але не замінювати людяність і емпатію в роботі психолога.

Висновок. Етичні та правові засади психологічної реабілітації є важливим аспектом у забезпеченні безпечної і якісної допомоги. Етичні норми допомагають фахівцям створити довірливі відносини з клієнтами, тоді як правові засади регулюють їхню діяльність та захищають права клієнтів. Важливо, щоб психологи-реабілітологи діяли відповідно до обох систем координат, щоб забезпечити максимальний результат у реабілітаційному процесі.

Список використаних джерел

1. Корнєєва А. Г. Емпатія в теорії Карла Роджерса [Електронний ресурс]. *Promising areas of theoretical and applied research. Conference proceedings. Series «SW-US Conference proceedings».* November, 2022. С.80-84. <https://www.proconference.org/index.php/usc/article/view/usc14-01-001>
2. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія / НАПН України, Ін-ут соціальної та політичної пс-гії. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.
3. Cavanna D., Velotti P. Ethics in psychoanalysis: From the classical model to the implication of «moral pact». *Ethics in action. Dialogue Between Knowledge and Practice* / Ed. by S. Cipolletta and E. Gius. Collana "Colloquium", 2012. P.43-57. <https://www.ledonline.it/ledonline/590-cipolletta-gius/590-ethics-Cavanna.pdf>

Турик Олена Михайлівна,
студентка 3 курсу бакалаврату,
освітня програма «Психологічне консультування»,
УДУ імені Михайла Драгоманова

Вольнова Леся Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психосоматики та психології здоров'я,
УДУ імені Михайла Драгоманова

РОЛЬ ВІДНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Актуальність проблеми. У сучасному суспільстві концепція реабілітації виходить за межі традиційного лікування фізичних чи психологічних порушень. Вона включає комплексний підхід до відновлення соціальної та